

Stockphoto

Dit jaar worden, net als vorig jaar en het jaar daarvoor, opnieuw droogtere records gebroken. Er wordt steeds vaker een beroep gedaan op burgers om zuinig om te gaan met kraanwater. Maar hoe help je burgers met waterbesparen?

Van het recent geïntroduceerde begrip 'waterschaamte' lijkt vooralsnog geen sprake te zijn. Wel laat recent onderzoek (februari 2020) zien dat de meeste mensen in Nederland begrijpen dat kraanwater een schaars goed is. Vijfenzestig procent is overtuigd van de noodzaak zuinig om te gaan met water.

De zorgen over de beschikbaarheid van voldoende kraanwater nemen bovendien iets toe. Dit vertaalt zich in een groeiende intentie om (nog) meer kraanwater te besparen. Waar in 2018 nog iets minder dan de helft van de mensen (46 procent) aangaf te willen besparen, is dit inmiddels gestegen tot 69 procent. Het aantal mensen dat aangeeft geen water te willen besparen is vrij constant rond de 12 procent.

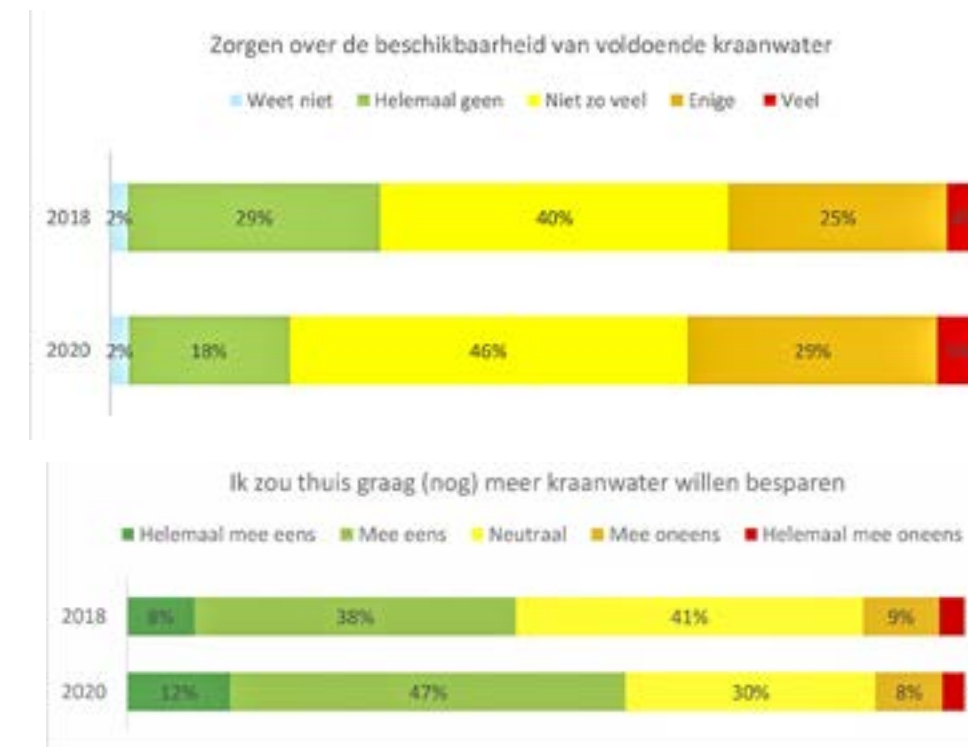
Intentie is een goed begin, maar de stap naar daadwerkelijke gedragsverandering blijkt niet eenvoudig. Klanten kunnen daarbij een duwtje in de rug goed gebruiken. Er zijn maatregelen mogelijk die inspelen op het gedrag van mensen, maar ook technische, juridische en economische maatregelen.

Gedragsbeïnvloeding

Drinkwaterbedrijven zetten campagnes in om zuinig of 'bewust' met kraanwater om te gaan. Daarbij delen ze kennis over het belang van waterbesparing en geven ze concrete tips. Uit de gedragswetenschap is echter bekend dat dit maar zelden resulteert in daadwerkelijk waterzuinig gedrag. Niet omdat mensen er onwelwillend tegenover staan, maar omdat veel keuzes op de automatische piloot gemaakt worden.

Vorige zomer lanceerde het Limburgse drinkwaterbedrijf WML de Waterspits-campagne, waarmee ze oproepen waterverbruik in de avonduren te vermijden. De evaluatie duidt op een overschatting van eigen gedrag, in combinatie met sociaal wenselijke antwoorden. Twee van de drie respondenten gaf aan ofwel water te hebben bespaard én meer te hebben gespreid (34 procent), water te hebben bespaard maar niet meer te hebben gespreid (13 procent), of enkel meer te hebben gespreid zonder daarbij minder te verbruiken (19 procent). Dit zou een significante waterbesparing betekenen, maar dat is niet teruggezien in de cijfers. Het positieve is dat blijkt dat veruit de meeste klanten een waterbewustwordingscampagne kunnen waarderen en mee willen werken.

Duidelijk is dat extra maatregelen nodig zijn. Slim combineren en herhalen van verschillende technieken lijkt het meest effectief, in het bijzonder de technieken 'sociale norm' en tailored feedback. Bij sociale normen gaat het over het vertellen wat andere mensen doen. Bij tailored feedback gaat het om het aanpassen van de boodschap aan de ontvanger, zodat die maximaal aansluit en bewuster wordt verwerkt. Nederlanders menen veel minder water te verbruiken dan het geval is. 51 procent denkt dat het gemiddeld waterverbruik per persoon slechts 50 liter of minder bedraagt, terwijl dit rond de 120 liter ligt. Als mensen

Zorgen over de beschikbaarheid van voldoende kraanwater in 2018 (n=3183) en 2020 (n=1037)

Intentie tot waterbesparing in 2018 (n=3183) en 2020 (n=1037)

feedback krijgen op hun persoonlijke verbruiksdata, zien ze vaak dat ze meer water verbruiken dan ze dachten, wat kan leiden tot minder waterverbruik.

Technische maatregelen

Ook technische maatregelen kunnen water besparen. Bij bestaande woningen zal de bewoner 'verleid' moeten worden tot installatie. Dan gaat het dus om een combinatie van een technische maatregel en beïnvloeding van gedrag. Subsidies, het benoemen van een sociale norm of het toepassen van een nudge, zoals waterbesparende douchekoppen in bouwmarkten op ooghoogte uitstellen, kunnen die technische maatregelen stimuleren.

Een slimme watermeter in combinatie met bijvoorbeeld tailored feedback lijkt ook effectief te zijn. Onderzoek laat zien dat 72 procent van de mensen een slimme watermeter zou (laten) installeren, mocht het drinkwaterbedrijf die kosteloos aanbieden.

Economische maatregelen, zoals het aanpassen van de drinkwaterprijs, kunnen waterbesparing ook stimuleren. Maar dit is juridisch wellicht complex en kan op ethische bezwaren stuiten. Onderzoek laat zien dat minder dan één op de drie (29 procent) Nederlanders een hogere prijs bij stijgend gebruik als eerlijk ervaart. Toch zijn er goede voorbeelden. Zo wordt in Vlaanderen sinds 2016 gewerkt met een gestaffeld watertarief, waarbij boven een gezinsafhankelijk basisverbruik een dubbel tarief wordt gerekend. Een ander model is de invoering van een dal- en piektarief om de piekmomenten af te vlakken. Daar wordt in Australië mee geëxperimenteerd. De effectiviteit van

beide maatregelen hangt uiteraard af van de hoogte van de prijsstijging en de gevoeligheid van verbruikers voor een hogere drinkwaterprijs.

Tot slot zijn juridische maatregelen in te zetten in bijvoorbeeld nationale wetgeving; denk aan het opnemen van technische aanpassingen in het Bouwbesluit. Het is ook mogelijk om bij extreme droogte restricties op te leggen, zoals een sproeiverbod.

Stijn Brouwer, Nicolien van Aalderen en Stef Koop (KWR)

[Voor een uitgebreide versie van dit artikel](#)

SAMENVATTING

Steeds meer burgers erkennen droogte als een probleem. Dat vertaalt zich in een groeiende intentie om thuis (nog) meer kraanwater te besparen, wat niet per definitie betekent dat burgers daar ook naar handelen. Een combinatie van maatregelen lijkt het meest effectief. Dat kunnen maatregelen zijn die inspelen op menselijk gedrag, maar er zijn ook technische, juridische en economische maatregelen mogelijk.